

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
DAWNEJ INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ PAN

KWARTALNIK
HISTORII KULTURY
MATERIALNEJ

ROK L

WARSZAWA 2002

NR 3–4

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Klonder — *redaktor*; Elżbieta Mazur — *zastępca redaktora*,
Maria Bogucka, Andrzej Janeczek, Leszek Kajzer, Elżbieta Kowalczyk,
Jerzy Kowalczyk, Jerzy Kruppé, Maria Nietyksza, Janusz Sztetyło,
Wojciech Szymański, Teresa Dunin-Wąsowicz,
Andrzej Wyrobisz — *członkowie komitetu*
Martyna Milewska, Ludmiła Paderewska — *sekretarze*
Sekretarz techniczny Redakcji — Magdalena Bis

Adres Redakcji:
00-140 Warszawa, Al. Solidarności (d. Świerczewskiego) 105
e-mail: kwartalnik@iaepan.edu.pl
tel. 620 28 81 w. 146

Skład i łamanie:
Krzysztof Anuszewski, tel. 629 44 78
Druk: UP, Jerzy Wasilewski, tel./fax (0-22) 768 13 14
tel. 0 602 353 483

Nakład 550 egz. Arkuszy wydawniczych 18,5. Papier offset 80 g.
Oddano do składania w lutym 2003 r., druk ukończono
w kwietniu 2003 r.

SOMMAIRE

CINQUANTE ANS D'ETUDES SUR LA CULTURE MATERIELLE

Editorial	251
Wojciech Szymański, L'archéologie dans « Kwartalnik Historii Kultury Materialnej »	255
Janusz Ostoj-Zagórski, L'archéologie face aux conceptions humanistes des recherches sur la culture	277
Leszek Kajzer, Recherches sur les châteaux en Pologne au XIII ^e siècle	287
Wojciech Iwańczak, Récentes études médiévistes en République Tchèque — quelques réflexions	305
Martin Dinges, Nouvelles orientations des recherches sur l'histoire de la pauvreté au bas moyen âge et au début des temps modernes	311
Ruth-E. Mohrmann, Etudes ethnologiques de la <i>Sachkultur</i>	331
Václav Bůžek, La culture de la vie quotidienne au début des temps modernes dans l'historiographie tchèque	341

ETUDES ET MATERIAUX

Piotr Borawski, L'armement des montagnards géorgiens — Khevsours aux XVII ^e –XX ^e siècles	351
Silke Meyer, Les gravures dans les maisons de la <i>middle class</i> anglaise. Analyse d'inventaires après décès des années 1730–1820	371

POLEMIQUES ET DEBATS

Jerzy Sikora, Remarques au sujet de la soi-disant abbaye de la Vierge Marie à Tum près de Łęczyca	393
Edmund Kizik, Les contrats concernant la fonte des cloches à Gdańsk des XVII ^e –XVIII ^e siècles. Remarques après la lecture de l'ouvrage d'Elżbieta Wróblewska	405

CRITIQUES	415
---------------------	-----

(v. sommaire polonais)

CHRONIQUE SCIENTIFIQUE

Andrzej Pośpiech (6 octobre 1952–21 avril 2002) — Dariusz Główka	429
« Rome des XVI ^e –XIX ^e siècles ». Exposition au Museo di Roma, Palazzo Braschi, Rome, mai 2002 — Olga M. Przybyłowicz	431
« Atlas historique de la Pologne — voïvodie de Sieradz et voïvodie de Łęczyca dans la seconde moitié du XVI ^e siècle ». Discussion à la Commission de la Géographie Historique du Comité des Sciences Historiques de l'Académie Polonaise des Sciences, Varsovie, le 10 avril 2002 — Marta Piber	434

CONTENTS

FIFTY YEARS OF MATERIAL CULTURE RESEARCH

From the Editor	251
Wojciech Szymański, Archaeology in “Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”	255
Janusz Ostoj a-Z ag ó r s k i, Archaeology against the humanistic concept of culture studies	277
Leszek Kajzer, From research on castles in Poland in the 13 th century	287
Wojciech Iwańczak, Newer mediaeval research in the Czech Republic — noncommittal reflexions	305
Martin Dinges, New trends in research on the history of poverty in the late Middle Ages and the early modern era	311
Ruth-E. Mohrman, Studies of <i>Sachkultur</i>	331
Václav Bůžek, Everyday life culture in the early modern era in Czech historiography	341

STUDIES AND MATERIALS

Piotr Borawski, The weapons of Georgian Chevsur mountaineers in 17 th –20 th century	351
Silke Meyer, Graphics in English middle-class households. An analysis of probate inventories from 1720–1820 (Recipients, functions and context of the picture)	371

POLEMICS AND DISCUSSIONS

Jerzy Sikora, Some remarks on the so-called Holy Virgin abbey in Tum near Łęczycza	393
Edmund Kizik, Bell-casting contracts in Danzig in the 17 th –18 th centuries. Some remarks on Elżbieta Wróblewska’s work	405

REVIEWS	415
(ref. Polish contents)	

CHRONICLE

Andrzej Pośpiech (6 Oct 1952–21 Apr 2002) — Dariusz Głowka	429
“Rome in the 16 th –19 th century”, an exhibition in Museo di Roma, Palazzo Braschi, Rome, May 2002 — Olga M. Przybyłowicz	431
“The historical atlas of Poland — the Sieradz and Łęczycza districts in the second half of the 16 th c.”. A discussion in the Historical Geography Committee Polish Academy of Sciences, Warsaw, 10 April 2002 — Marta Piber	434

SPIS TREŚCI

PIĘCDZIESIĄT LAT BADAŃ NAD KULTURĄ MATERIALNĄ

Od Redakcji	251
Wojciech Szymański, Archeologia w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”	255
Janusz Ostoj a-Z ag ó r s k i, Archeologia wobec humanistycznych koncepcji badań nad kulturą	277
Leszek Kajzer, Z badań nad zamkami w Polsce w wieku XIII	287
Wojciech Iwańczak, Nowsze badania mediewistyczne w Czechach — refleksje niezobowiązujące	305
Martin Dinges, Rezente Forschungstrends zur Geschichte der Armut — Frühe Neuzeit und Spätmittelalter	311
Ruth-E. Mohrman, Volkskundliche Sachkulturforschung	331
Václav Bůžek, Geschichte der Alltagskultur der Frühen Neuzeit in der tschechischen Geschichtsschreibung	341

STUDIA I MATERIAŁY

Piotr Borawski, Uzbrojenie gruzińskich górali — Chewsurów w XVII–XX wieku	351
Silke Meyer, Grafika w domach angielskiej <i>middle class</i> . Analiza pośmiertnych inwentarzy majątkowych z lat 1730–1820 (Odbiorcy, funkcja i kontekst obrazu) . .	371

POLEMIKI I DYSKUSJE

Jerzy Sikora, Uwagi na temat tzw. opactwa Panny Marii w Tumie pod Łęczycą . . .	393
Edmund Kizik, Gdańskie umowy na odlewanie dzwonów z XVII i XVIII wieku. Uwagi po lekturze pracy Elżbiety Wróblewskiej	405

RECENZJE

Daniel Roche, Le peuple de Paris. Essai sur la culture populaire au XVIII ^e siècle — Jarosław Dumanowski	415
Katarzyna Ryszewska, Późnośredniowieczna ceramika naczyniowa z opactwa benedyktyńców w Mogilnie — Magdalena Bis	420
Ciechocinek. Dzieje uzdrowiska, red. Szymon Kubiak — Dagmara Fleming	425

KRONIKA NAUKOWA

Andrzej Pośpiech (6 X 1952–21 IV 2002) — Dariusz Głowka	429
„Rzym XVI–XIX wieku”, Wystawa w Museo di Roma. Palazzo Braschi, Rzym, maj 2002 r. — Olga M. Przybyłowicz	431
„Atlas historyczny Polski — Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI w.”. Dyskusja w Komisji Geografii Historycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN, Warszawa, 10 kwietnia 2002 r. — Marta Piber	434

Indexed in:

IBZ — International Bibliography of Periodical Literature

IBZ — CD-ROM

IBR — International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature

IBR — CD-ROM

W najbliższych numerach ukażą się m.in.:

Waldemar Rozynkowski, *Dzwony średniowiecznego Torunia i ich funkcja w życiu miasta*

Mychałło Hłuszko, *Wiejskie zaprzęgi końskie na Ukrainie w XVI–XVIII w.*

Anna Petrycka, „Umrzeć w wianku”. *Próba interpretacji nowożytnych pochówków z wiankami*

Zenon Guldón, Szymon Kazusek, *Rola Żydów w handlu polskim w pierwszej połowie XVII wieku*

Edmund Kizik, *Dwa gdańskie inwentarze topielców z 1781 i 1786 roku*

Warunki prenumeraty „RUCH” SA na 2003 r.

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne, półroczne i roczne.

Cena prenumeraty krajowej na 2003 r. wynosi 54 zł.

Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” SA właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę:

cena prenumeraty + rzeczywiste koszty wysyłki.

Zlecenia na prenumeratę dewizową przyjmowane od osób zamieszkałych za granicą realizowane są od dowolnego numeru.

Wpłaty przyjmuje Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy „RUCH” SA na konto:

Pekao S.A. IV O/Warszawa 12401053-40060347-2700-401112-001

lub kasa Oddziału.

Informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” SA OKDP, 00-958 Warszawa, skrytka pocztowa 12, ul. Jana Kazimierza 31/33 lub telefonicznie:

(22) 5328-731, 5328-820, 5328-816, fax: 5328-732,

internet: www.ruch.pol.pl, e-mail: prenumerata@okdp.ruch.com.pl

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5.12 — na I kwartał roku następnego, na I półroczcie i na następny rok

do 5.03 — na II kwartał roku bieżącego

do 5.06 — na III kwartał roku bieżącego

do 5.09 — na IV kwartał roku bieżącego

Errata 1-2/2001

Na s. 39 błędnie podano nazwisko tłumacza: jest Petr Neuman, powinno być Janusz Sztetyło. Redakcja przeprasza Autora tłumaczenia za zaistniałą pomyłkę.